

INFORMATIEBLAD

BIOLOGISCHE TEELT VAN GEWASSEN

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE	3
INLEIDING	5
1. ALGEMENE INFORMATIE OVER CERTIFICERING	6
2. INFORMATIE OVER CERTIFICERING VAN UW BEDRIJF	8
3. INFORMATIE OVER TEELT VAN GEWASSEN	10
4. SCHEIDING TUSSEN GANGBAAR EN BIOLOGISCH	15
5. ADMINISTRATIE, OPSLAG EN VERVOER	16
6. INFORMATIE OVER HET VERWERKEN VAN PRODUCTEN TOT LEVENSMIDDELEN	18
6.1 BEREIDING VAN LEVENSMIDDELEN	18
6.2 BEDRIJFSPROCESSEN	20
7. INFORMATIE OVER ETIKETTERING/ AANDUIDINGEN	21
7.1 EIGEN VERKLARING	21
7.2 ONVERPAKTE PRODUCTEN	21
7.3 VOORVERPAKTE PRODUCTEN	21
7.4 AAN WELKE OPMAAK MOET HET EUROPESE BIOLOGISCHE KEURMERK VOLDOEN?	22
8. INFORMATIE OVER MESTGEBRUIK	24
BIJLAGEN	
BIJLAGE A: Lijst met A en B meststoffen	27
BIJLAGE B: Pesticiden en gewasbeschermingsmiddelen	34
BIJLAGE III: reiniging en ontsmetting van gebouwen en installaties voor de plantaardige productie	37
Voorbeeld Eigen verklaring	38
Voorbeeld Etiket	39
Voorbeeld kistkaartje	40

INLEIDING

U wilt biologisch gaan werken, maar wat moet u nu doen? Deze vraag krijgen wij regelmatig. Daarom hebben wij de voorwaarden voor biologisch produceren in dit informatieblad voor u uitgewerkt.

In hoofdstuk 1 leest u belangrijke achtergrondinformatie over wat biologisch is en aan welke wetgeving biologische productie moet voldoen. Hoofdstuk 2 geeft informatie over de certificering van uw bedrijf. In hoofdstuk 3 bespreken wij de regelgeving die geldt voor de plantaardige productie. De eisen voor de scheiding tussen gangbare en biologische productie vindt u in hoofdstuk 4. Hoofdstuk 5 gaat over de administratie, de opslag en het vervoer. In hoofdstuk 6 vindt u informatie over het verwerken van producten tot levensmiddelen.

Het is van belang dat uw klant een biologisch product kan herkennen. Voor deze herkenbaarheid moet u gebruik maken van aanduidingen, zoals keurmerken en benaming. De regels rondom deze aanduidingen staan in hoofdstuk 7.

Tenslotte vindt u uitgebreide informatie over het gebruik van mest in hoofdstuk 8.

1. ALGEMENE INFORMATIE OVER CERTIFICERING

WAT IS BIOLOGISCH?

Een product, perceel of dier is biologisch als het is gecertificeerd volgens de geldende regelgeving. Certificeren kan alleen als het product (en de hele keten ervoor), perceel of dier onder controle staat. Skal certificeert alle biologische productie in Nederland. Alle overige niet gecertificeerde producten, percelen of dieren noemen wij in het informatieblad gangbaar.

WIE IS SKAL?

Stichting Skal is dé certificatieorganisatie voor biologische producten in Nederland. Skal zet zich in voor de aantoonbare betrouwbaarheid van biologische producten. Bent u door Skal gecertificeerd, dan kunt u aan uw klanten en afnemers aantonen dat u biologisch produceert. Wij zijn gevestigd in Zwolle. Een aantal medewerkers werkt op kantoor en een aantal werkt in het veld. Zij voeren allen certificerende en toezichthoudende taken uit.

Skal is een stichting. Het bestuur bestaat uit een aantal onafhankelijke leden en een aantal leden afkomstig uit de sectoren die wij certificeren. Wij zijn door het ministerie van Economische Zaken (EZ) aangewezen als enige controleorganisatie in Nederland. Wij zijn onafhankelijk en certificeren biologische bedrijven door te inspecteren, monsters te nemen en toezicht te houden. Wij zijn geen adviesinstantie, promotieorganisatie of belangenbehartiger voor de biologische sector.

Om te garanderen dat wij ons werk onafhankelijk uitvoeren, zijn wij geaccrediteerd door de Raad voor Accreditatie op basis van de EN45011 norm.

OP WELKE WETGEVING IS DE BIOLOGISCHE WETGEVING GEBASEERD?

Certificering is gebaseerd op Europese wetgeving. In het bijzonder verordening 834/2007 en de bijbehorende bepalingen in verordening 889/2008 en verordening 1235/2008 voor de import. In dit informatieblad duiden wij ze samen aan als de 'biologische verordening'. Daarnaast werken wij volgens de landbouwkwaliteitswet, het landbouwkwaliteitsbesluit 2007 en de landbouwkwaliteitsregeling 2007.

Naast de Europese en Nederlandse wetgeving, zijn er de Skal-reglementen. Deze reglementen gaan over zaken die niet beschreven staan in de wetgeving (bijvoorbeeld het proces tot certificering, de tarieven voor certificering, bepaalde door Skal gehanteerde interpretaties, bezwaarprocedures, etc.). De Europese wetgeving, Nederlandse wetgeving en onze reglementen kunt u nalezen op www.skal.nl.

IS CERTIFICERING IN DE HELE EU GELIJK?

Alle certificatieorganisaties in de EU inspecteren en certificeren aan de hand van dezelfde Europese verordening. Ieder EU land heeft minstens één certificatieorganisatie. Er zijn landen waar meerdere certificatieorganisaties actief zijn.

Dit is een keuze van de afzonderlijke lidstaten. De verschillende certificatieorganisaties wisselen als het nodig is informatie met elkaar uit, bijvoorbeeld over gevonden residuen in een biologisch product.

Daarnaast zijn de meeste Europese certificatieorganisaties lid van de EOCC

(European Organic Certifiers Council). De EOCC bespreekt de uniformiteit van inspectie en certificatie.

WELKE BEDRIJVEN VALLEN ONDER DE CERTIFICERINGSPLICHT?

Ieder bedrijf dat biologische producten produceert, verwerkt, verpakt, importeert, verhandelt of opslaat moet hiervoor gecertificeerd zijn. Uitzondering hierop zijn winkels die verpakte producten rechtstreeks aan de eindconsument verkopen. Een winkel mag in dat geval haar eigen merk/ naam niet op het producten (laten) drukken.

WELKE TYPES CERTIFICERING KENNEN WIJ?

Wij hebben onze bedrijven ingedeeld in een aantal categorieën:

- Landbouw: het bedrijf verbouwt landbouwgewassen en/of houdt dieren.
- Bereiding: het bedrijf produceert en/of verwerkt levensmiddelen en diervoeders (inclusief verpakken en etiketteren).
- Import: het bedrijf importeert producten van buiten de EU.
- Eerst geadresseerde: het bedrijf neemt als eerste geïmporteerde producten (in opdracht van de importeur) in ontvangst.
- Handel onder eigen handelsnaam: het bedrijf verhandelt zelf geproduceerde producten of producten die voor het bedrijf zijn geproduceerd. In de etikettering gebruikt het bedrijf zijn eigen naam.
- Handel niet onder eigen handelsnaam: het bedrijf verhandelt producten die het bedrijf niet zelf heeft geproduceerd. In de etikettering gebruikt het bedrijf niet zijn eigen naam.
- Opslag: het bedrijf slaat producten op van een andere marktdeelnemer.

Naast de bedrijfsindeling, kennen wij een aantal productcertificeringen:

- Biologisch product: een product dat is samengesteld uit één of meerdere ingrediënten, toegestane additieven en technische hulpstoffen.
- Gangbaar product "bereid met" biologische ingrediënten: een product waarvan minimaal één ingrediënt biologisch is.
- Biologische diervoeders: diervoeder dat naast de toegestane hulpstoffen alleen bestaat uit biologische ingrediënten.
- Diervoeders die u in de biologische landbouw mag gebruiken: diervoeder dat naast de toegestane hulpstoffen bestaat uit biologische-, in omschakelings- of gangbare ingrediënten.

2. INFORMATIE OVER CERTIFICERING VAN UW BEDRIJF

WAT IS DE PROCEDURE TOT CERTIFICERING?

Ieder Nederlands bedrijf dat biologische producten wil produceren, verhandelen of opslaan moet zich bij ons registreren. Het proces tot certificering bestaat uit een aantal stappen:

1. Informatie aanvragen: u kunt bij ons een informatiepakket aanvragen. Dit pakket bevat algemene informatie, branchespecifieke informatie en een registratieformulier.
2. Aanmelding: u vult het registratieformulier volledig in en stuurt dit terug.
3. Registratie: zodra wij uw gegevens volledig ontvangen hebben, bevestigen wij uw registratie (bekrachtiging van de certificatieovereenkomst). U krijgt dan ook uw unieke Skalnummer.
4. Toelatingsonderzoek: wij voeren op uw bedrijf een toelatingsonderzoek uit. De inspecteur gaat samen met u na of uw bedrijf aan de voorwaarden voldoet. Hij noteert deze bevindingen in een rapport. Op kantoor beoordelen wij dit rapport.
5. Omschakelingsperiode: afhankelijk van het type bedrijf gaat er een omschakelingsperiode van start. In deze periode moet u aan alle voorwaarden voldoen, maar bent u nog niet gecertificeerd.
6. Certificatie: na het doorlopen van de omschakelingsperiode en bij een positieve beoordeling door de inspecteur ontvangt u een certificaat. Vanaf dat moment kunt u producten als biologisch verkopen. Certificaten zijn zowel digitaal als op papier beschikbaar.

Zolang u nog geen certificaat van Skal heeft, mag u geen verwijzing naar in omschakeling of biologisch maken. Dit geldt ook voor uitbreiding(en) van uw bedrijf.

WAT IS DE PROCEDURE NA CERTIFICERING?

Uw bedrijf blijft onder controle staan. Wij bezoeken uw bedrijf minimaal 1 keer per jaar aangekondigd. Tijdens de inspectie stellen wij vast of uw bedrijf nog steeds aan de voorwaarden voldoet. Behalve de jaarlijkse inspectie voeren wij extra inspecties uit, bijvoorbeeld:

- Flitsinspectie: een onaangekondigde inspectie waarbij de inspecteur één of enkele aspecten controleert.
- Herinspectie: als tijdens een inspectie blijkt dat uw bedrijf op één of meerdere onderdelen niet voldoet, kunnen wij besluiten om op uw kosten een extra inspectie uit te voeren.
- Monstername: steekproefsgewijs controleren wij of uw producten vrij zijn van residuen.
- Gerichte inspectie: de inspecteur controleert de balans tussen biologische verkoop en inkoop.
- Keten inspectie: de inspecteur controleert verschillende bedrijven van een bepaalde keten op een bepaald aspect .
- Hercertificering: een uitgebreide inspectie.

WAT ZIJN UW PLICHTEN?

- U bent altijd verplicht de inspecteur toegang tot uw bedrijf en uw gegevens te geven.

- U begeleidt de inspecteur tijdens zijn bezoek.
- U heeft de plicht om informatie over en wijzigingen in uw bedrijfsvoering op tijd door te geven aan Skal.
- U moet bij twijfel over de biologische status van een (aangekocht) product Skal informeren.
- U moet uw administratie over uw biologische producten minimaal twee jaar bewaren.

AFWIJKINGEN

Wij gaan er vanuit dat u zich houdt aan de voorwaarden waarop u gecertificeerd bent. De inspecteur controleert dit. Als de inspecteur constateert dat u zich niet of onvoldoende aan bepaalde voorwaarden houdt, noteert hij dit. Op kantoor besluiten wij of u een afwijking en/of een sanctie krijgt voor de overtreding.

Wij kennen drie types afwijkingen:

- Licht: een kleine afwijking die niet direct invloed heeft op het product.
- Ernstig: een ernstige afwijking in het biologische bedrijfsproces waarbij de bio-regelgeving niet is nageleefd. Hoewel het bedrijfsproces verbeterd moet worden, is de bio-status van de producten niet in het geding.
- Kritiek: Het product of bedrijfsproces voldoet niet aan de eisen. De basisprincipes van de biologische (landbouw)productie worden geschonden. Het product/ perceel verdient de bio-status niet en wordt gedecertificeerd.
Elke verwijzing naar de biologische productiemethode moet van de betreffende producten verwijderd worden. Bij meerdere kritieke afwijkingen of herhaling van de kritieke afwijking wordt het bio-certificaat van uw bedrijf ingetrokken.

Een kritieke afwijking kent geen herstelperiode, u moet per direct uw werkwijze aanpassen.

U moet iedere afwijking corrigeren. Wij besluiten hoeveel tijd u hier voor krijgt. Als u de afwijking niet of onvoldoende corrigeert, verzwaren wij de afwijking (licht wordt ernstig en ernstig wordt kritiek).

In sommige gevallen besluiten wij dat wij uw certificatie tijdelijk opschorten of intrekken. Dit heeft tot gevolg dat u gedurende een bepaalde periode geen biologische producten kunt leveren. Bij ernstige zaken kunnen wij besluiten u via het tuchtgerecht een strafmaatregel op te laten leggen. U moet hierbij denken aan een berisping, geldboete of een verscherpt toezicht (op uw kosten).

Als er sprake is van fraude (strafrecht), dragen wij de zaak over aan de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA).

Zij onderzoeken de zaak en leggen deze voor aan de Officier van Justitie.

BEZWAAR

Wij werken volgens de Algemene Wet Bestuursrecht (AWB). Dit betekent dat u bezwaar kunt maken tegen onze besluiten. U moet uw schriftelijke bezwaar binnen 6 weken na ons besluit kenbaar maken bij de commissie bezwaarschriften van Skal.

3. INFORMATIE OVER TEELT VAN GEWASSEN

Voor de teelt van biologische gewassen zijn verschillende voorwaarden opgenomen in de verordening. In dit informatieblad leggen wij u de belangrijkste eisen uit. De voorwaarden voor het houden van vee kunt u teruglezen in het informatieblad 'Biologische veehouderij'.

OMSCHAKELEN, HOE DOET U DIT?

Voordat u een biologisch perceel, gewas of product heeft, moet u eerst 'omschakelen'. Dit betekent dat u zich al houdt aan alle biologische regels, maar dat uw percelen dit nog niet zijn. Pas na de vastgestelde periode is uw perceel biologisch.

HOE LANG IS DE OMSCHAKELINGSPERIODE?

De omschakelingsperiode is afhankelijk van het gewas of het gebruik van het perceel:

- Één of tweejarige gewassen: twee jaar
- Overblijvende gewassen (fruitbomen, asperges etc.): drie jaar
- Grasland: twee jaar

In de periode dat uw percelen nog niet biologisch zijn, oogst u wel van deze percelen. U kunt deze oogst op de volgende manier aanduiden:

- zonder verwijzing naar biologisch - de oogst van grasland en gewassen die u tot 12 maanden na de startdatum heeft geoogst.
- 'in omschakeling op de biologische landbouw' - de oogst van gewassen, grasland en overblijvende gewassen die u vanaf 12 maanden na de startdatum heeft geoogst.

Zijn uw percelen biologisch, dan mag u uw oogst aanduiden als:

- 'biologisch' - gras dat u vanaf 24 maanden na startdatum oogst.
- 'biologisch' - de oogst van gewassen die u vanaf 24 maanden na de startdatum heeft gezaaid, geplant of gepoot.
- 'biologisch' - de oogst van overblijvende gewassen die u vanaf 36 maanden na de startdatum heeft geoogst.

De aanduidingen 'in omschakeling op de biologische landbouw' en 'biologisch' mag u alleen gebruiken als deze ook op uw certificaat zijn vermeld.

Kan de omschakelingsperiode korter?

Ja, als u percelen in gebruik heeft van bijvoorbeeld Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, de Provinciale Landschappen of de Waterschappen en de vereiste documentatie kan worden overlegd. Of als het terrein valt onder particulier natuurbeheer gecertificeerd bij de stichting Certificering Subsidieregeling Natuur- en Landschapsbeheer. De verkorting moet u aanvragen bij Skal door de volgende documenten op te sturen:

- een perceelskaart met hierop ingetekend het betreffende perceel. De kaart moet zo duidelijk zijn dat een inspecteur op eigen gelegenheid het perceel kan lokaliseren.
- een kopie van een geldig SNL-certificaat (voor NM, SBB, Provinciale Landschappen en Waterschappen is dit verplicht vanaf 1-1-2019)
- Verklaring van de terreineigenaar dat 1. het perceel minimaal 3 jaar niet behandeld is met kunstmest of gewasbeschermingsmiddelen en

2. Een duidelijke kaart waaruit blijkt over welk perceel de verklaring gaat en 3. in geval van SNL-certificering: het nummer van het SNL-certificaat waaronder het perceel geregistreerd staat.

Tijdens de inspectie moet u aan kunnen tonen dat de betreffende percelen bij u in beheer zijn (pacht/huur/eigendom/..).

WAT ZIJN DE VOORWAARDEN VOOR DE TEELT?

Voor de teelt gelden de volgende voorwaarden:

1. U gebruikt biologisch uitgangsmateriaal. U kunt hiervoor de databank van Naktuinbouw bekijken, www.biodatabase.nl. Op de databank vindt u de indeling van gewassen in 3 categorieën, de Nationale annex:
  - Gewassen van categorie 1 zijn biologisch beschikbaar en moet u altijd biologisch gebruiken.
  - Voor gewassen van categorie 2 kunt u ontheffing aanvragen als het ras dat u wilt telen niet biologisch te koop is.
  - Voor gewassen die op categorie 3 staan geldt een algemene ontheffing. Van deze gewassen is geen biologisch uitgangsmateriaal beschikbaar.

U moet altijd een door ons goedgekeurde ontheffing hebben voor gewassen van categorie 2 voordat u gaat zaaien of poten. Het gangbare uitgangsmateriaal mag nooit ontsmet (behandeld met gewasbeschermingsmiddelen) zijn. Plantgoed (jonge planten opgekweekt uit zaaizaad) moet altijd biologisch zijn.

Wanneer u gangbaar uitgangsmateriaal gebruikt dan geldt hiervoor een omschakelperiode. Betreffende de teelt in biologische grond geldt het volgende: Voor

één- en twee jarige gewassen geldt dat u na één teeltseizoen de oogst als biologisch mag aanduiden. Voor overblijvende gewassen geldt dat na twee teeltseizoenen de oogst als biologisch mag worden aangeduid.

2. U gebruikt alleen toegestane meststoffen. Ieder biologisch bedrijf dat mest gebruikt moet minimaal 65% A-meststoffen gebruiken. (zie hoofdstuk 8). Bovendien mag u maximaal 170 kg stikstof per hectare per jaar uit dierlijke mest gebruiken.
3. U past vruchtwisseling toe om de vruchtbaarheid en de biologische activiteit van de bodem in stand te houden of te verhogen. Door middel van vruchtwisseling bestrijdt u ook parasieten, ziekten en onkruiden.
  - Voor éénjarige gewassen geldt een vruchtwisselingseis van één op twee jaar. Een gewas wat u in het huidige kalenderjaar teelt mag u het opvolgende kalenderjaar niet weer telen. Na een tweejarig gewas teelt u het volgende jaar een ander gewas.
  - Voor blijvend grasland geldt de vruchtwisselingseis niet.

De vruchtwisselingseisen voor kasteelt vindt u in de paragraaf over kasteelt.
4. U past teeltmaatregelen toe:
  - U kiest voor soorten en rassen die geschikt zijn voor de biologische landbouw.
  - U voert mechanische teeltmaatregelen uit (schoffelen, wieden, etc.).
  - U maakt gebruik van natuurlijke vijanden van parasieten en beschermt ze.
  - U mag onkruid bestrijden door vuur.

- U mag gebruik maken van bodembedekkers. Bodembedekkers mogen niet-afbreekbaar zijn (plastic). Afbreekbaar biofolie mag u gebruiken als u hiervan een certificaat (EN13432-200-12) en een GMO-vrij verklaring heeft. Plantaardige bodembedekkers moeten voldoen aan de biologische regelgeving.
5. Aanvullend op deze maatregelen mag u alleen toegestane gewasbeschermingsmiddelen gebruiken (zie bijlage II van Verordening 889/2008, bijlage B in deze brochure). Van dit gebruik houdt u een logboek bij.
6. Plantversterkers mag u alleen gebruiken als het middel voorkomt op bijlage A of B. Actuele versies vindt u op www.skal.nl.
7. U teelt uw gewassen in de bodem. Er zijn uitzonderingen:
- Gewassen die u niet in de bodem kunt telen, zoals bijvoorbeeld paddenstoelen.
  - Plantmateriaal mag u op substraat telen als u het inclusief groeimedium verkoopt. Voorbeelden hiervan zijn potplanten en vaste planten en uit zaad opgekweekte groenteplantjes in perspotjes. Het substraat voor potplanten mag alleen bestaan uit producten die voorkomen op bijlage A.

Wat zijn de voorwaarden voor het gebruik van overige middelen?

- Voor de reiniging en ontsmetting van gebouwen en installaties gebruikt u de toegestane middelen op bijlage B.

Er gelden geen aparte voorschriften voor:

- Gebruik van smeermiddelen en brandstoffen.

- Hulpmaterialen zoals stokken of bindmaterialen.
- Water- of beregeningssystemen zoals kunststof slangen en druppelaars.

Wat zijn de voorwaarden voor vermeerdering voor de biologische teelt?

Zaaizaad of vegetatief teeltmateriaal (bijvoorbeeld pootgoed, stekken en enten) voor de biologische teelt produceert u altijd in biologische grond.

Het zaad of het pootgoed waaruit de moederplant of uitgangspant groeit mag gangbaar, niet ontsmet zijn. U hoeft hiervoor geen ontheffing aan te vragen.

WELKE EXTRA REGELS EN MOGELIJKHEDEN ZIJN ER VOOR KASTEELT?

Verkorting van omschakelingsperiode:

Bij kasteelt kunt u in aanmerking komen voor verkorting van de omschakelingsperiode als de bodem vloeistofdicht is afgedekt. Hiervoor gelden de volgende voorwaarden:

- De afdekking is in tact op het moment van het toelatingsonderzoek/de inspectie.
- U kunt aantonen dat de bodem minimaal twee jaar vloeistofdicht afgedekt is geweest.

Als u verkorting van de omschakelingsperiode krijgt, dan mag u de eerste biologische teelt pas zes maanden na de startdatum beginnen. Dit omdat het microbiologische bodemleven door langdurige afdekking van de bodem op een zeer laag niveau staat. De startdatum voor de omschakeling is het moment waarop u aan Skal doorgeeft dat u de vloeistofdichte afdekking weg haalt (dit is dus altijd nadat de inspecteur de afgedekte bodem heeft gezien).

Tijdens deze zes maanden houdt u zich direct aan alle biologische regels, maar pas na de vastgestelde periode is uw kas biologisch. Alles wat u teelt in deze zes maanden moet u zonder verwijzing naar biologisch verkopen.

Vruchtwisselingseisen voor kasteelt:

- Vruchtwisseling binnen een jaar: als u binnen een jaar twee verschillende gewassen teelt, mag u dit het volgende jaar weer doen. Dit geldt alleen als de hoofdteelt maximaal zeven maanden en de tussenteelt minimaal vijf maanden duurt.
- Vruchtwisseling tussen jaren: als u binnen een jaar dezelfde gewassen teelt of als de hoofdteelt langer duurt dan zeven maanden en de tussenteelt korter dan vijf maanden.
- Meer dan twee teelten in één jaar: u mag twee korte teelten van dezelfde gewassen telen, maar als u in hetzelfde jaar nog meer teelt, dan moeten dit andere gewassen zijn. Bijvoorbeeld twee teelten van gewas A en twee teelten van gewas B. De volgorde kan variëren: AABB, ABBA, ABAB.
- Afhankelijk van de totale teeltduur van hoofdteelt A (maximaal 7 maanden) en tussenteelt B (minimaal 5 maanden) past u vruchtwisseling binnen het jaar of tussen de jaren toe.

VALT HET VERGAREN/ VERZAMELEN VAN EETBARE PLANTEN OOK ONDER DE BIO- REGELGEVING?

Ja, u mag (delen van) eetbare planten verzamelen onder de volgende voorwaarden:

- U heeft een officiële verklaring van Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, de Provinciale Landschappen of de Waterschappen. In deze verklaring staat hoelang de percelen waar u vergaart niet

zijn bewerkt met niet toegestane meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen. Dit moet een periode van minimaal drie jaar zijn.

- U beïnvloedt met het vergaren niet de stabiliteit en de instandhouding van de soorten.
- U houdt zich aan de algemene voorschriften voor administratie en inspectie.

WAT ZIJN DE VOORWAARDEN VOOR PADDENSTOELENTEELT?

- Paddenstoelen mag u telen op substraat.
- Substraat moet vanaf het moment van enten onder toezicht staan van Skal.
- U mag geen formaline in de teelt gebruiken. Alleen voor het ontsmetten van cellen mag u dit middel gebruiken.
- Dekaarde die u gebruikt in de champignonenteelt mag alleen bestaan uit producten die voorkomen op bijlage A.

Welk substraat mag u gebruiken voor de biologische paddenstoelenteelt?

- Substraat dat gecertificeerd is. Bij elke substraatlevering moet u een verklaring hebben waaruit blijkt dat het voldoet aan de voorwaarden.
- Substraat dat u zelf samenstelt.

Waaruit mag u substraat voor de biologische teelt samenstellen?

- Dierlijke mest van biologische oorsprong. Als dit niet mogelijk is, mag u maximaal 25% (van de totale hoeveelheid substraat) toegestane gangbare dierlijke mest gebruiken.
- Biologische plantaardige producten, bijvoorbeeld stro.
- Niet chemisch behandelde turf.
- Niet chemisch behandeld hout.

- Minerale producten die voorkomen op bijlage A, water en grond.

De producten waaruit het substraat is samengesteld mogen niet genetisch gemodificeerd zijn. U moet dit aantonen door middel van een gentechnologie-vrij verklaring.

Om u te helpen met het zoeken naar toegestane meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen werkt Skal met een publieke lijst met toegestane middelen. Dit is de Skal Inputlijst die u kunt vinden op www.skal.nl/inputs

4. SCHEIDING TUSSEN GANGBAAR EN BIOLOGISCH

U moet biologische en gangbare productie goed van elkaar scheiden om contaminatie en vermenging te voorkomen. Wij leggen u uit wat wel en wat niet is toegestaan:

- U moet zorgen voor een goede scheiding tussen biologische en gangbare percelen. De scheiding tussen een intensief beheerd gangbaar perceel en een biologisch perceel moet groter zijn dan de scheiding tussen een biologisch perceel en een natuurgebied of percelen van natuurorganisaties. Goede scheidingen van gangbare en biologische percelen kunnen bijvoorbeeld sloten, houtwallen, hagen, bloemenborders en andere bufferzones zijn.
- Parallelteelt is niet toegestaan. Er is parallelteelt als u tegelijkertijd biologische (afzet biologisch of in omschakeling) en niet biologische (afzet gangbaar) gewassen teelt van dezelfde soort. (bv: gele bio uien naast rode gangbare uien of witte bio champignons naast gangbare bruine champignons is niet toegestaan).
- Uitzonderingen op het verbod op parallelteelt gelden voor:
  1. Grasland dat u alleen voor beweiding gebruikt (dit geldt voor het biologische grasland)

2. Blijvende teelten, mits u binnen vijf jaar na startdatum het laatste deel van uw bedrijf omschakelt
  3. Productie van zaaizaad, vegetatief teeltmateriaal (bijvoorbeeld pootgoed) en plantgoed
  4. Landbouwkundig onderzoek
- Op uw biologische bedrijf mag u alleen toegestane productiemiddelen opslaan.
  - U moet zorgen voor een goede scheiding bij de teelt, de oogst, de opslag en het transport. U moet voorkomen dat u biologische producten verontreinigt of verwisselt met gangbare producten.
  - U gebruikt alleen toegestane reinigingsmiddelen.
  - U mag gangbare dieren inscharen op uw biologische percelen. Inscharen mag voor maximaal 7 maanden per jaar. De veebezetting mag niet meer dan 170 kg stikstof per hectare per jaar opleveren (op bedrijfsniveau).

Wanneer u naast een biologische productie ook gangbare productie heeft (van een andere tak) kan de inspecteur ook inzage vragen in de gangbare gegevens.

5. ADMINISTRATIE, OPSLAG EN VERVOER

Wij beoordelen uw bedrijf op een aantal manieren. Wij bekijken uw percelen, producten etc. Ook beoordelen wij hoe u uw producten opslaat en vervoert.

Een deel van de inspectie vindt binnen plaats in uw administratie.

WAT MOET U REGISTEREN?

In uw administratie moet u een aantal gegevens vastleggen. U mag hiervoor ook gebruik maken van bv uw managementsysteem. Tijdens de inspectie heeft u de gegevens van lopend en vorig kalenderjaar beschikbaar, inclusief bijbehorende onderliggende documenten.

Algemene gegevens:

- Van de aangekochte producten (zoals uitgangsmateriaal, meststoffen, reinigingsmiddelen):
  - de aard (biologisch/in omschakeling/gangbaar)
  - de hoeveelheid
  - het gebruik (bijvoorbeeld op welke percelen)
  - de datum van aankoop of aanvoer
- Verleende ontheffingen
- Gentechnologievrij-verklaringen voor aangevoerde niet biologische ingrediënten en hulpstoffen, afkomstig van levende organismen.
- Ingangscontrole
- Klachtenregistratie: ondanks zorgvuldig handelen kan het gebeuren dat er een klacht ontstaat over één van uw producten. Deze klachten moet u registreren en afhandelen.
- Van de afgevoerde producten: eigen verklaringen, afrekeningen en afleverbewijzen waarop staat:
  - de aard (biologisch/in omschakeling/gangbaar)
  - de hoeveelheid
  - de datum van verkoop
- Als u biologische producten of diensten afneemt van andere bedrijven: kopie van een geldig certificaat van dat bedrijf
- Als u producten bereidt of laat bereiden: productspecificaties, processchema's kopie certificaat leveranciersingrediënten.

Voor plantaardige productie:

- Perceelsregistratie/teeltplan van het lopende- en vorige jaar. Als u landbouwtellingsplichtig bent heeft u de Gecombineerde Opgave van RVO.
- Mest:
  - Overzicht aan- en afvoer dierlijke mest (bij aanvoer mest: VDM en Verklaring herkomst dierlijke mest of Certificaat bedrijf herkomst. Bij afvoer mest: VDM en certificaat afnemer)
  - Evt. productie mest eigen dieren (biologisch of gangbaar)
  - Aanvoer/registratie van andere meststoffen
  - Eigen berekening percentage A-meststoffen
- Aanvoer/registratie van gewas-beschermingsmaatregelen
- Oogstgegevens:
  - de aard (biologisch/in omschakeling/gangbaar)
  - datum van oogsten
  - hoeveelheid (afgeleverd) product

- bestemming van de verkochte landbouwproducten
- Bij gebruik van levende organismen moet u bewijzen dat deze zijn geproduceerd zonder het gebruik van genetisch gemodificeerde organismen (GGO's). U moet een GGO-vrij verklaring bij uw leverancier aanvragen en deze in uw administratie bewaren. Een GGO-vrij verklaring mag maximaal één jaar oud zijn.

WAT ZIJN DE VOORWAARDEN VOOR OPSLAG?

Opslag van alleen biologische producten op uw eigen bedrijf of een ander biologisch gecertificeerd bedrijf is toegestaan. Huurt u opslagruimte, dan hoort deze opslagruimte bij uw biologische bedrijf. U meldt deze ruimte zelf aan bij Skal. Een inspecteur neemt de opslagruimte op tijdens een inspectie.

Voor opslag van biologische en gangbare producten verwijzen wij u naar het informatieblad "Vervaardigen en verhandelen van biologische producten".

Zie voor 'opslag van mest bij een intermediair' hoofdstuk 8

WAT ZIJN DE VOORWAARDEN VOOR VERVOER?

U mag bulk producten alleen vervoeren in een gereinigde vrachtwagen. Deze reiniging moet u controleren en registreren. Verpakte producten mag u gezamenlijk met gangbare producten vervoeren.

6. INFORMATIE OVER HET VERWERKEN VAN PRODUCTEN TOT LEVENSMIDDELEN

U mag uw producten verwerken tot levensmiddelen. Als u biologische producten bereidt, moet u kunnen aantonen hoe u dit doet: wat zijn uw zogenaamde bedrijfsproces(sen). Wij leggen u hieronder uit aan welke eisen de bereiding van levensmiddelen en uw bedrijfsprocessen moeten voldoen.

6.1 BEREIDING VAN LEVENSMIDDELEN

Hoe weet u of u een bepaald product mag produceren?

Voor ieder biologisch product dat uw wilt produceren, moet u de productreceptuur indienen bij Skal. Uw receptuur kunt u alleen indienen via het online klantengebied op www.skal.nl.

Wij beoordelen de receptuur. Als de receptuur voldoet aan de voorwaarden, certificeren wij het product en mag u het produceren en met verwijzing naar biologisch verkopen.

Waar moet u aan voldoen?

Om biologische producten te produceren moet u biologische ingrediënten gebruiken. Naast deze agrarische ingrediënten kunt u gebruik maken van enkele toegestane additieven of hulpstoffen.

Wat zijn biologische ingrediënten?

U mag uw eigen gecertificeerde producten gebruiken en u kunt ingrediënten aankopen. Als u ingrediënten bestelt is het van belang om na te gaan of het bedrijf waar u de ingrediënten van koopt, hiervoor is gecertificeerd. Van elke

leverancier moet u een geldige kopie van hun certificaat hebben. Ook moet u minimaal jaarlijks controleren of uw leveranciers nog gecertificeerd zijn.

Zijn additieven toegestaan?

Additieven zijn toevoegingen aan het product die u moet vermelden op het etiket. Voor biologische producten zijn enkele additieven toegestaan. Deze zijn opgenomen in artikel 27 en bijlage VIII, deel A van verordening 889/2008. In deze bijlage is een onderscheid gemaakt tussen:

- Levensmiddelen van plantaardige oorsprong (als minimaal 50% van de agrarische ingrediënten plantaardig is)
- Levensmiddelen van dierlijke oorsprong (als minimaal 50% van de agrarische ingrediënten dierlijk is)

Voor sommige additieven zijn bijzondere voorwaarden opgenomen. U mag de producten alleen gebruiken onder deze voorwaarden.

Zijn technische hulpstoffen toegestaan?

Technische hulpstoffen zijn toevoegingen aan het product die gedurende het productieproces verdwijnen. U hoeft de technische hulpstoffen niet te vermelden als ingrediënt op het etiket. Voor biologische producten zijn enkele technische hulpstoffen toegestaan. Deze zijn opgenomen in artikel 27 en bijlage VIII, deel B van verordening 889/2008.

Voor sommige hulpstoffen zijn bijzondere voorwaarden opgenomen. U mag de producten alleen gebruiken onder deze voorwaarden.

Zijn gangbare ingrediënten in een biologisch product toegestaan?

Ja, een biologische product moet minimaal voor 95% (van de agrarische ingrediënten) uit biologische ingrediënten bestaan. Voor een aantal ingrediënten is vastgesteld dat ze onvoldoende biologisch beschikbaar zijn. Deze ingrediënten zijn opgenomen in bijlage IX van verordening 889/2008. Alleen deze ingrediënten mag u gangbaar gebruiken tot maximaal 5%.

Als u een ander ingrediënt wilt gebruiken dat volgens u onvoldoende biologisch beschikbaar is, kunt u hiervoor rechtstreeks ontheffing aanvragen bij RVO (ministerie EZ, e-mail adres DRbiomport@minInv.nl)

Zijn genetisch gemodificeerde producten toegestaan?

Nee. Als u gangbare ingrediënten, additieven of technische hulpstoffen afkomstig van levende organismen gebruikt, moet u bewijzen dat deze zijn geproduceerd zonder het gebruik van genetische gemodificeerde organismen (zie checklist GGO-vrij produceren bereiding op www.skal.nl onder het kopje formulieren). U moet een GGO-vrij verklaring bij uw leverancier aanvragen en deze in uw administratie bewaren. Een GGO-vrij verklaring mag maximaal één jaar oud zijn.

Is Ion-straling straling toegestaan?

Nee, het gebruik van ioniserende straling is niet toegestaan.

6.2 BEDRIJFSPROCESSEN

Bedrijfsprocessen, wat zijn dit precies?

U moet aantonen hoe u produceert: wat gebeurt er tijdens het productieproces op uw bedrijf. Uw bedrijfsprocessen bestaan uit de volgende onderdelen:

1. Bedrijfsbeschrijving

U geeft een volledige beschrijving van uw bedrijf. Waar produceert u uw product, waar slaat u het op, etc. Een processchema (schematisch weergave van uw proces) en een plattegrond zijn onderdelen van de bedrijfsbeschrijving.

2. Kwaliteitsplan

In het kwaliteitsplan vermeldt u alle maatregelen die garanderen dat u aan de voorschriften van de verordening voldoet. Onderdeel van het kwaliteitsplan is ook een inventarisatie van de risico's of (biologische) beheerspunten (BBP's).

3. Ingangscontrolle

Als u biologische producten/ ingrediënten ontvangt, moet u een aantal punten controleren:

- Verkoopbenaming van het product: bevat deze een verwijzing naar biologisch
- Naam van de leverancier
- Vestigingsplaats van de leverancier
- Code van de controle organisatie
- Traceerbare code (bijvoorbeeld t.h.t.)
- Of de verpakking gesloten is (als dit van toepassing is)

Deze controle moet u registreren. Dit kunt u op twee manieren doen:

- U registreert uw ingangscontrolle op een apart formulier ingangscontrolle
- U tekent de pakbon af. Als u de pakbon aftekent, moet u een procedure hebben waarin u minimaal deze controlepunten heeft beschreven

Als tijdens de ingangscontrolle blijkt dat er iets niet klopt en u twijfelt aan de biologische status van het product, moet u Skal op de hoogte brengen.

4. Traceerbaarheid

Uw producten moeten altijd traceerbaar zijn. In een procedure moet u vastleggen hoe u de ingrediënten in het eindproduct kunt traceren.

7. INFORMATIE OVER ETIKETTERING/ AANDUIDINGEN

U wilt dat iedereen uw producten herkent als biologisch. Voor deze herkenbaarheid moet u gebruik maken van aanduidingen. Wij leggen u hieronder uit wat u moet doen.

WAT ZIJN AANDUIDINGEN?

Aanduidingen zijn alle verwijzingen naar de biologische productiemethode. Dit zijn:

- de termen biologisch, bio, ekologisch en eko
- overige termen vermeld in de bijlage van de verordening 834/2007
- het Europese biologische keurmerk

HOE MAG U UW IN-OMSCHAKELINGSPRODUCT AANDUIDEN?

U mag onder een aantal voorwaarden plantaardige producten in omschakeling verkopen:

- het is een enkelvoudig product (bijvoorbeeld: gras, kool, peen)
- het product is geoogst minimaal 12 maanden na de startdatum
- u moet een verwijzing naar de in omschakelingsstatus maken, bijvoorbeeld door de volgende zin te gebruiken: „in de periode van omschakeling naar de biologische landbouw verkregen product“
- het woord biologisch (in bovenstaande zin) mag u niet in een andere kleur, lettergrootte of lettertype dan de rest van de aanduiding gebruiken
- u mag u geen biologisch keurmerk gebruiken
- u vermeldt het codenummer van Skal, dit is NL-BIO-01

WAAROP VERMELDT U DE AANDUIDINGEN?

Aanduidingen kunt u vermelden op bijvoorbeeld:

1. Eigen verklaring voor bulk producten en dieren (zie voorbeeld in de bijlage)
2. Kassabon of kistkaartje voor onverpakte producten (zie voorbeeld in de bijlage)
3. Etiket/verpakking van voorverpakte producten (zie voorbeeld in de bijlage)

7.1 EIGEN VERKLARING

Deze verklaring stuurt u met het transport van het product (of het dier) mee. U mag de verklaring zelf opstellen, u kunt ook gebruik maken van onze "eigen verklaring". In de verklaringen moet u de volgende aanduidingen gebruiken:

- Uw bedrijfsnaam
- Uw vestigingsplaats
- De productnaam inclusief een verwijzing naar biologisch
- Een merkteken voor de traceerbaarheid
- Het codenummer van Skal.
Dit is NL-BIO-01

7.2 ONVERPAKTE PRODUCTEN

Op producten die u pas op de plaats van verkoop verpakt (bijvoorbeeld vlees, brood), moet u de volgende aanduidingen gebruiken:

- Uw bedrijfsnaam
- Uw vestigingsplaats
- De productnaam inclusief een verwijzing naar biologisch
- Het codenummer van Skal.
Dit is NL-BIO-01

De gegevens mogen op een begeleidend document staan, bijvoorbeeld een kassabon of kistkaartje.

Het is toegestaan om het biologische keurmerk te gebruiken. Als u dit wilt gebruiken, vindt u onder "voorverpakte producten", meer informatie over het gebruik van dit keurmerk.

7.3 VOORVERPAKTE PRODUCTEN

(consumentenverpakking)

Op een verpakking of etiket moet u de volgende aanduidingen gebruiken:

- Uw bedrijfsnaam
- Uw vestigingsplaats
- De productnaam inclusief een verwijzing naar biologisch
- Een merkteken voor de traceerbaarheid
- Het codenummer van Skal. Dit is NL-BIO-01
- Het Europese biologische keurmerk
- De herkomst van de agrarische grondstoffen
  - „naam van het land van herkomst“
  - „EU Landbouw“ als de grondstoffen in de Europese Unie zijn geteeld
  - „niet-EU Landbouw“ als de grondstoffen in derde landen zijn geteeld
  - „EU/niet-EU Landbouw“ als een deel van de grondstoffen in de Europese Unie en een ander deel in een derde land is geteeld
- In de ingrediëntendeclaratie moet u vermelden welke ingrediënten biologisch zijn. U kunt dit per ingrediënt aangeven. U mag ook werken met een asterisk (*), waarbij u verwijst naar de biologische status (bijvoorbeeld *= van biologische oorsprong).

U mag zelf kiezen of u het biologische keurmerk op de voor- of achterkant van een product plaatst. Bij het keurmerk moet u het codenummer van Skal vermelden en direct onder het codenummer de herkomst van de agrarische grondstoffen. Als u het biologische keurmerk meerdere malen op een verpakking gebruikt, hoeft u bij één keurmerk maar het codenummer en de herkomst grondstoffen te vermelden.

Als u uw product door iemand anders laat verkopen, maar op het etiket staan wel uw gegevens vermeld, dan blijft u verantwoordelijk voor het etiket.

Hoe ziet het Europese biologische keurmerk eruit?

Het biologische keurmerk ziet er zo uit:

7.4 AAN WELKE OPMAAK MOET HET EUROPESE BIOLOGISCHE KEURMERK VOLDOEN?

- De kleur van het keurmerk is Green Pantone (n° [376] and Green [50% Cyan + 100 % Yellow]).
- U mag een zwart-wit keurmerk gebruiken als u geen kleuren kunt drukken.
- Het keurmerk moet minimaal 9 mm hoog en 13.5 mm breed zijn. Er is een uitzondering voor zeer kleine verpakkingen: de hoogte moet dan minimaal 6 mm zijn.
- De verhouding van het keurmerk is 1 : 1.5 (hoogte : breedte).

- Als u het keurmerk gebruikt op een gekleurde verpakking waarbij het verschil in kleur klein is mag u een lijn om het keurmerk trekken.
- Boven en onder het keurmerk mag u een term gebruiken die verwijst naar biologisch.

bij Stichting EKO-keurmerk en voldoet aan de voorwaarden (info@eko-keurmerk.nl, www.eko-keurmerk.nl).

MAG U ANDERE KEURMERKEN GEBRUIKEN?

Het is toegestaan om het EKO-keurmerk te gebruiken, als u hiervoor een licentie aanvraagt

8. INFORMATIE OVER MESTGEBRUIK

In de biologische landbouw moet u voldoen aan de volgende regels voor mestgebruik:

- U mag maximaal 170 kg stikstof uit dierlijke mest per hectare per jaar gebruiken. Beheert u natuurgronden waarop een officiële beperking ligt voor de hoeveelheid stikstof per hectare? Dan mag u deze natuurgronden niet volledig meerekenen in de stikstofruimte.
- U moet minimaal 65% A-meststoffen gebruiken. Hieronder leggen wij u uit wat A-, B- en C-meststoffen zijn (zie ook bijlage A):

WAT ZIJN A-MESTSTOFFEN?

De volgende meststoffen zijn A-meststoffen:

- Mest van biologisch gecertificeerde dieren (ook van eigen bedrijf).

Let op: zolang uw dieren nog in omschakeling zijn, mag u de mest alleen voor eigen gebruik meetellen als A-meststof. U mag naast deze mest van uw eigen dieren alleen biologische mest aanvoeren.

- Aangevoerde biologische compost gemaakt van biologisch plantaardig materiaal.
- Aangevoerde niet-biologische groencompost, gemaakt van berm maaisel en snoeiafval.
- Aangevoerde luzernekorrels afkomstig van een biologisch bedrijf.
- Pluimveemestkorrels rechtstreeks afkomstig van een biologisch bedrijf. Het pluimveebedrijf moet aan de volgende voorwaarden voldoen:
  - de biologische mest moet gescheiden worden verwerkt tot korrel (geen vermenging mogelijk)

- er moet een overeenkomst zijn met de verwerker
- in de administratie moet de geleverde hoeveelheid mest en de ontvangen korrels bekend zijn
- in de administratie moet de hoeveelheid geleverde korrels aan de afnemers bekend zijn
- Champost van een biologisch bedrijf. Het stikstofgehalte is 8,2 kg per ton (4,1 uit mest en 4,1 uit overige ingrediënten).
- Digestaat bestaat meestal voor 50% uit dierlijke mest en voor 50% uit co-producten. Als de dierlijke mest alleen van biologisch gecertificeerde dieren afkomstig is en de co-producten zijn toegestaan volgens bijlage A, dan mag u de digestaat voor 50% meetellen als A-meststof. Zijn de co-producten ook (deels) aantoonbaar biologisch? Dan mag u het biologische deel van de co-producten ook meerekenen als A-meststof.

WAT ZIJN B-MESTSTOFFEN?

Onder B-meststoffen vallen:

- Producten van Bijlage A van Verordening 889/2008.
- De volgende gangbare mestsoorten: rundvee-, geiten-, schapen- en paardenmest. Voorwaarde is wel dat deze dieren de beschikking hebben over weidegang/uitloop of een deels dichte vloer. Mest van vleeskalveren en vaste mest van scharrelvarkens is ook alleen toegestaan als B-meststof onder bovenstaande voorwaarde.
- Digestaat waarvan de dierlijke mest (gedeeltelijk) uit niet biologische mest,

maar wel uit toegestane mest bestaat, telt in zijn geheel mee als B-meststof.

Een uitgebreide lijst met A- en B-meststoffen kunt u bekijken op onze website, onder het kopje biologische mestregels.

WAT ZIJN C-MESTSTOFFEN?

Overige meststoffen vallen onder de categorie C-meststoffen. Deze meststoffen mag u niet gebruiken. Voorbeelden hiervan:

- Meststoffen die niet voorkomen op bijlage A
- Meststoffen waarvoor voldoende biologische mest is, zoals pluimveemest
- Kippenmestkorrels die niet voldoen aan de voorwaarden
- Gangbare champost

OPSLAG VAN MEST BIJ EEN INTERMEDIAIR

Het is vanaf augustus 2015 toegestaan om biologische mest op te slaan bij een intermediair. Deze regeling is vooralsnog mogelijk tot 31 december 2018. Aan de regeling zitten verschillende administratieve eisen. De documenten hiervoor vindt u op www.skal.nl, onder 'formulieren'.

Veehouders die hiervan gebruik willen maken, moeten Skal betalen voor haar toezicht op de intermediair. De intermediair moet door de NVWA erkend zijn. Let op: als veehouder blijft u ervoor verantwoordelijk dat uw biologische mest op biologische grond wordt afgezet.

IS ONTHEFFING MOGELIJK?

Alleen in zeer uitzonderlijke gevallen kunt u ontheffing aanvragen voor het percentage A-meststoffen. Neemt u hierover contact op met Skal.

WAT MOET U AAN DE INSPECTEUR LATEN ZIEN?

De volgende gegevens moet u klaar leggen voor de inspecteur:

- Overzichten van ontvangen en afgevoerde dierlijke mest uit mijn.rvo.nl
- Een overzicht waarop u aangeeft wat biologische en wat gangbare mest is. Dit kunt u bijvoorbeeld aangeven op het overzicht van ontvangen en afgevoerde dierlijke mest uit mijn.rvo.nl.
- Alle bijbehorende VDM's (Vervoersbewijzen Dierlijk Mest), op volgorde van het gebruikte overzicht.
- Ingevulde eigen verklaring (bijvoorbeeld verklaring van herkomst van dierlijke mest), gekoppeld aan de bijbehorende VDM. De inspecteur moet een duidelijke koppeling kunnen maken tussen de eigen verklaring en de VDM.
- Analyserapporten mest, logisch gerangschikt.
- Overzicht aanvoer overige meststoffen van leveranciers.
- Een eigen berekening van het percentage A-meststoffen en het percentage afgevoerde biologische mest op biologische grond. Hiervoor kunt u gebruik maken van het exceldocument "rekenhulp A-meststoffen" van onze website, www.skal.nl onder het kopje biologische mestregels.

Disclaimer:

De regelgeving verandert regelmatig. Voor actuele informatie kunt u op onze website altijd de juiste versie van de verordening, reglementen en informatiebladen vinden.

Dit informatieblad is geschreven door:

Skal > **BIO CONTROLE**

Dr. Klinkertweg 28a < Postbus 384 < 8000 AJ Zwolle

T 038-4268110 < F 038-4268182 < E landbouw@skal.nl < I www.skal.nl

BIJLAGE A: Lijst met A en B meststoffen

Deze lijst is gebaseerd op Bijlage I van Verordening 889/2008 en de Nederlandse herziene invulling van het biologische mestbeleid. Voor de officiële bijlage I verwijzen wij u naar onze website: www.skal.nl/wet-en-regelgeving/europees

Categorie	Naam Samengestelde producten die uitsluitend de hieronder opgesomde stoffen bevatten	Beschrijving, samenstellingseisen, gebruiksvoorwaarden (tekst uit Vo. 889/2008)	Toelichting op categorie,
A	dierlijke mest van biologische gecertificeerde dieren		Ook pluimveemest van biologisch gecertificeerde dieren valt onder de A-meststoffen.
A	organisch materiaal, bij voorkeur gecomponeerd, van biologische productie		Zie art. 12 lid 1 onderdeel b van Vo. 834/2007 Niet in officiële Bijlage 1 van Vo. 889/2008
B	Stalmest (=vaste mest)	Product, bestaande uit een mengsel van dierlijke mest en plantaardig materiaal (strooisel). Het product mag niet afkomstig zijn van niet-grondgebonden veehouderijen.	Varkens: Niet-biologische, vaste varkensmest is toegestaan als de varkens op stro worden gehouden. Deze mest mag u beschouwen als B-meststof. Pluimvee: Er is voldoende biologische pluimveemest beschikbaar. Niet-biologische pluimveemest mag u niet in de biologische sector gebruiken. Deze mest valt onder de C-meststoffen. Dit geldt ook voor mest van scharrel- of vrije uitloopssystemen.

Categorie	Naam Samengestelde producten die uitsluitend de hieronder opgesomde stoffen bevatten	Beschrijving, samenstellingseisen, gebruiksvoorwaarden (tekst uit Vo. 889/2008)	Toelichting op categorie,
B	Gecomposteerde dierlijke mest, met inbegrip van gecomposteerde stalmest	Het product mag niet afkomstig zijn van niet-grondgebonden veehouderijen.	Pluimvee: Er is voldoende biologische pluimveemest beschikbaar. Niet-biologische pluimveemest mag u niet in de biologische sector gebruiken. Deze mest valt onder de C-meststoffen. Dit geldt ook voor mest van scharrel- of vrije uitloopssystemen.
B	Rundveedrijfmest van melkvee	Mag u gebruiken na gecontroleerde vergisting en/of adequate verdunding Het product mag niet afkomstig zijn van niet-grondgebonden veehouderijen.	
B	Gecomposteerd of vergist huishoudelijk afval	Product op basis van aan de bron gescheiden huishoudelijk afval dat is gecomposteerd of anaëroob is vergist voor de productie van biogas. Alleen huishoudelijk afval van plantaardige en dierlijke oorsprong. Alleen als het is geproduceerd in een door de lidstaat aanvaard gesloten en gecontroleerd verzamelsysteem. Maximumconcentratie in mg/kg droge stof: cadmium: 0,7; koper: 70; nikkel: 25; lood: 45; zink: 200; kwik: 0,4; chroom (totaal): 70; chroom (VI): 0 (*)	
B	Turf	Mag u alleen gebruiken voor tuinbouw (groenteteelt, sierteelt, boomteelt, boomkwekerij).	

Categorie	Naam Samengestelde producten die uitsluitend de hieronder opgesomde stoffen bevatten	Beschrijving, samenstellingseisen, gebruiksvoorwaarden (tekst uit Vo. 889/2008)	Toelichting op categorie,
B	Paddenstoelensubstraatafval	Het oorspronkelijke substraat mag alleen producten bevatten die in deze bijlage voorkomen.	
B	Wormencompost en uitwerpselen van insecten		
B	Guano		
A	Gecomposteerd plantaardig materiaal (groencompost)	Product op basis van mengsels van plantaardig materiaal dat is gecomposteerd.	Groencompost mag u beschouwen als A meststof, mits de groencompost alleen bestaat uit bermmaaisel en snoeiafval. Bij voorkeur met het branchekeurmerk Keucompost. Toevoegingen van gecomposteerd of vergist huishoudelijk afval of andere reststoffen zijn niet toegestaan.
B	Vergist mengsel van plantaardig materiaal	Product op basis van mengsels van plantaardig materiaal dat anaëroob is vergist voor de productie van biogas	
	Biogasdigestaat dat dierlijke bijproducten bevat die zijn co-vergist met materiaal van plantaardige of dierlijke oorsprong als opgenomen in deze bijlage		De Skal-voorwaarden voor vergisters en digestaat vindt u op onze website http://www.skal.nl/assets/Landbouw-/digestaat.pdf .

Categorie	Naam Samengestelde producten die uitsluitend de hieronder opgesomde stoffen bevatten	Beschrijving, samenstellingseisen, gebruiksvoorwaarden (tekst uit Vo. 889/2008)	Toelichting op categorie,
B	De onderstaande producten of bijproducten van dierlijke oorsprong: - bloedmeel - hoefmeel - hoornmeel - beendermeel of ontlijmd beendermeel - vismeel - vleesmeel - verenmeel, haarmeel en chiquetmeel - wol - pels - haren - zuivelproducten - gehydrolyseerde eiwitten	Voor pels: maximumconcentratie chroom (VI): niet detecteerbaar Voor gehydrolyseerde eiwitten: niet van toepassing op de eetbare delen van het gewas Vanaf 2015 is het toegestaan om biologisch gecertificeerde reststromen (bv biologische verenmeel) als A-meststof te gebruiken. De reststroom moet wel gecertificeerd zijn door een private certificeringsorganisatie. Skal certificeert zelf geen reststromen, tenzij dit biologisch veevoer betreft. NB gecertificeerde verenmeel is nog niet beschikbaar.	
B	Producten en bijproducten van plant aardige oorsprong voor bemesting	Voorbeelden: meel van koeken van oliehoudende zaden, cacaodoppen, moutkiemen	
B	Zeewier en zeewierproducten	Uitsluitend verkregen door: i. fysische behandeling met inbegrip van dehydratatie, bevriezing en vermaling ii. extractie met water of met zure en/of basische waterige oplossingen iii. gisting	
B	Zaagsel en schaafsel	Van hout dat na de kap niet chemisch is behandeld.	
A	Gecomposteerde boomschors	Van hout dat na de kap niet chemisch is behandeld.	Valt onder de definitie van groencompost.
B	Houtas	Van hout dat na de kap niet chemisch is behandeld.	
B	Vinasse en vinasse-extracten	Met uitsluiting van ammoniakhoudende vinasse.	

Lijst met overige toegestane meststoffen

Deze lijst bevat de meststoffen die geen stikstofbron zijn en die u dus niet hoeft mee te nemen in de berekening van het percentage A-meststoffen.

Categorie	Naam Samengestelde producten die uitsluitend de hieronder opgesomde stoffen bevatten	Beschrijving, samenstellingseisen, gebruiksvoorwaarden (tekst uit Vo. 889/2008)	Toelichting op categorie als vastgesteld door de expertgroep mest
	Zacht natuurlijk fosfaat	Product omschreven in punt 7 van bijlage IA.2 bij Verordening (EG) nr. 2003/2003 van het Europese Parlement en de Raad ¹ inzake meststoffen. Cadmiumgehalte ten hoogste 90 mg/kg P ₂ O ₅ .	Geen stikstofbron.
	Aluminiumcalciumfosfaat	Product omschreven in punt 6 van bijlage IA.2 bij Verordening (EG) nr. 2003/2003. Cadmiumgehalte ten hoogste 90 mg/kg P ₂ O ₅ . Mag alleen worden gebruikt op basische gronden (pH>7,5).	Geen stikstofbron.
	Fosfaatslakken	Product omschreven in punt 1 van bijlage IA.2 bij Verordening (EG) nr. 2003/2003.	Geen stikstofbron.
	Ruw kalizout of kainiet	Product omschreven in punt 1 van bijlage IA.3 bij Verordening (EG) nr. 2003/2003.	Geen stikstofbron.
	Kaliumsulfaat dat mogelijk magnesiumzout bevat	Door een fysisch extractieproces uit ruw kalizout verkregen product, dat mogelijk ook magnesiumzouten bevat.	Geen stikstofbron.

¹ PB L 304 van 21.11.2003, blz. 1.

Categorie	Naam Samengestelde producten die uitsluitend de hieronder opgesomde stoffen bevatten	Beschrijving, samenstellingseisen, gebruiksvoorwaarden (tekst uit Vo. 889/2008)	Toelichting op categorie als vastgesteld door de expertgroep mest
	Calciumcarbonaat (krijt, mergel, gemalen kalksteenrots, kalkwier, fosfaathoudend krijt)	Uitsluitend van natuurlijke oorsprong	Geen stikstofbron.
	Calcium- en magnesiumcarbonaat	Uitsluitend van natuurlijke oorsprong (bijvoorbeeld: magnesiumhoudend krijt, gemalen magnesiumhoudende kalksteenrots)	Geen stikstofbron.
	Magnesiumsulfaat (kieseriet)	Uitsluitend van natuurlijke oorsprong.	Geen stikstofbron.
	Calciumchloride-oplossing	Bladbehandeling bij appelbomen, nadat calciumgebrek is aangetoond.	Geen stikstofbron.
	Calciumsulfaat (gips)	Product omschreven in punt 1 van bijlage I.D bij Verordening (EG) nr. 2003/2003. Uitsluitend van natuurlijke oorsprong.	Geen stikstofbron.
	Industriekalk afkomstig van de suikerproductie	Bijproduct van de suikerproductie op basis van suikerbieten	Geen stikstofbron.
	Industriekalk afkomstig van vacuümproductie van zout	Bijproduct van vacuümproductie van zout, verkregen uit kalksteen uit de bergen.	Geen stikstofbron.
	Vrij zwavel	Product omschreven in bijlage ID.3 bij Verordening (EG) nr. 2003/2003.	Geen stikstofbron.
	Spoorelementen	Anorganische micronutriënten als opgenomen in deel E van bijlage I bij Verordening (EG) nr. 2003/2003.	Geen stikstofbron.
	Natriumchloride	Uitsluitend steenzout.	Geen stikstofbron.
	Steenmeel en klei		Geen stikstofbron.
	Leonardiet (ruw organisch sediment dat rijk is aan humuszuren)	Alleen indien verkregen als bijproduct van mijnactiviteiten	

Categorie	Naam Samengestelde producten die uitsluitend de hieronder opgesomde stoffen bevatten	Beschrijving, samenstellingseisen, gebruiksvoorwaarden (tekst uit Vo. 889/2008)	Toelichting op categorie als vastgesteld door de expertgroep mest
	Chitine (polysacharide verkregen uit de schaal van schaaldieren)	Alleen indien afkomstig uit de duurzame exploitatie van visbestanden, als gedefinieerd in artikel 3, punt e), van Verordening (EG) nr. 2371/2002 van de Raad (4), of uit de biologische aquacultuur	
	Uit zoetwaterlichamen afkomstig organisch rijk sediment dat wordt gevormd in een zuurstofvrije omgeving (bv. sapropelium)	<ul style="list-style-type: none"> - Alleen organische sedimenten die bijproducten van het beheer van zoetwaterlichamen zijn of zijn geëxtraheerd uit voormalige zoetwatergebieden. - Het aquatische systeem dient zo weinig mogelijk gevolgen van de extractie te ondervinden. - Alleen sedimenten afkomstig van bronnen die vrij zijn van verontreiniging door pesticiden, persistente organische verontreinigende stoffen en op petroleum lijkende stoffen. - Maximumconcentratie in mg/kg droge stof: cadmium: 0,7; koper: 70; nikkel: 25; lood: 45; zink: 200; kwik: 0,4; chroom (totaal): 70; chroom (VI): niet detecteerbaar 	

Bijlage B
Pesticiden – gewasbeschermingsmiddelen

Deze lijst is gebaseerd op bijlage II van Verordening 889/2008. Voor de officiële EU-bijlage verwijzen wij u naar onze website.

Let op: stoffen voorzien van een **sterretje*** zijn voorzover bekend in Nederland niet toegelaten als gewasbeschermingsmiddel (aparte wetgeving).

1 Stoffen van plantaardige of van dierlijke oorsprong

Omschrijving	Beschrijving, samenstellingseisen, gebruiksvoorwaarden
Azadirachtine, geëxtraheerd uit <i>Azadirachta indica</i> (neemboom)	Insecticide
Bijenwas	Afdekkingsmiddel voor snoeiwonden
Gehydrolyseerde eiwitten (met uitzondering van gelatine)*	Lokmiddel, uitsluitend in het kader van toegestane toepassingen gecombineerd met andere geschikte producten van deze lijst
Lecithine	Fungicide
Plantaardige oliën	Insecticide, acaricide, fungicide en kiemvertragend middel. (Producten als gespecificeerd in de bijlage bij uitvoeringsverordening nr 540/2011 van de commissie)
Pyrethrine, geëxtraheerd uit <i>Chrysanthemum cinerariaefolium</i>	Insecticide
Kwassia*, geëxtraheerd uit <i>Quassia amara</i>	Insecticide, afweermiddel
Basisstoffen	Voedingsmiddel volgens 'EU nr 178/2002 art 2' en van plantaardige of dierlijke oorsprong. (Bijvoorbeeld bier of knoflook) Niet voor gebruik als herbicide, maar enkel ter bestrijding van plagen en ziekten.

2 Micro-organismen voor biologische bestrijding van ziekten en plagen

Omschrijving	Beschrijving, samenstellingseisen, gebruiksvoorwaarden
Micro-organismen	Producten als gespecificeerd in de bijlage bij uitvoeringsverordening EU nr 540/2011 en niet afkomstig van GGO's

3 Door micro-organismen geproduceerde stoffen

Omschrijving	Beschrijving, samenstellingseisen, gebruiksvoorwaarden
Spinosad	Insecticide; alleen wanneer maatregelen worden genomen om het risico van parasitoïden en het risico van resistentie-ontwikkeling zo gering mogelijk te houden.

4 Alleen in vallen en/of verstuivers te gebruiken stoffen

Omschrijving	Beschrijving, samenstellingseisen, gebruiksvoorwaarden
Feromonen	Lokmiddel; ontregelaars van sexueel gedrag, alleen in vallen en verstuivers.
Pyrethrumderivaten (alleen deltamethrine en lambdacyhalothrine)	Insecticide, alleen in vallen met specifieke lokmiddelen; uitsluitend ter bestrijding van <i>Batrocera oleae</i> en <i>Ceratitis capitata</i> Wied

5 Aan de oppervlakte tussen de planten te dispergeren bereidingen

Omschrijving	Beschrijving, samenstellingseisen, gebruiksvoorwaarden
IJzerfosfaat (ijzertrifosfaat)	Molluscicide

6 Andere stoffen die traditioneel in de biologische landbouw worden gebruikt

Omschrijving	Beschrijving, samenstellingseisen, gebruiksvoorwaarden
Koper* in de vorm van koperhydroxide, koperoxychloride, tribasisch kopersulfaat, koperoxyde, Bordeauxse pap	Fungicide Tot 6 kg per hectare per jaar Voor blijvende teelten mogen de lidstaten, in afwijking van de vorige alinea, dit maximum van 6 kg in een bepaald jaar overschrijden mits de gemiddelde gedurende vijf jaar (dat jaar en de vier vorige) gebruikte hoeveelheid niet groter is dan 6 kg
Ethyleen	Narijping van bananen, kiwi's en kaki's; narijping van citrusvruchten, uitsluitend als deel van een strategie om door fruitvliegen veroorzaakte schade te voorkomen; bloei-inductie van ananas; het tegengaan van scheutvorming bij aardappelen en uien. De stof mag alleen binnen in een gebouw worden gebruikt voor gebruik als groeiregulator. Toelatingen moeten worden beperkt tot professionele gebruikers.

vetzuren	Alle toepassingen zijn toegestaan, behalve gebruik als herbicide
Californische pap (calciumpolysulfide)*	
Paraffineolie	Insecticide, acaricide Producten als gespecificeerd in de bijlage bij Uitvoeringsverordening (EU) nr. 540/2011 (nummers 294 en 295)
Kwartzand	Afweermiddel
Zwavel	Fungicide, acaricide, afweermiddel
Op geur gebaseerde afweermiddelen van dierlijke of van plantaardige oorsprong/schapenvet*	-Afweermiddel -Alleen op niet-eetbare delen van het gewas en indien het gewasmateriaal niet wordt ingeslikt door schapen of geiten -Producten als gespecificeerd in de bijlage bij Uitvoeringsverordening (EU) nr. 540/2011 (nummer 249)

7 Andere stoffen

Omschrijving	Beschrijving, samenstellingseisen, gebruiksvoorwaarden
Aluminiumsilicaat (kaolien)	afweermiddel
Calciumhydroxide	Fungicide; enkel bij fruitbomen, ook in kwekerijen, voor de bestrijding van <i>Nectria galligena</i>
Laminarine	Uitlokker van zelfverdedigingsmechanismen van het gewas Kelp moet hetzij biologisch worden geteeld overeenkomstig artikel 6 quinquies of duurzaam worden geoogst overeenkomstig artikel 6 quater.
Kaliumwaterstofcarbonaat (ook Kaliumbicarbonaat genoemd)	
Kieselgoer (diatomeeënaarde)	
koolstofdioxide	

Bijlage III. als bedoeld in artikel 8a van de Landbouwkwaliteitsregeling 2007

Producten voor de reiniging en de ontsmetting van gebouwen en installaties voor de plantaardige productie:

PRODUCTEN	BEPERKINGEN
KALIUM- EN NATRIUMZEEP	
WATER EN STOOM	
KALKMELK	
KALK	
ONGEBLUSTE KALK	
NATRIUMHYPOCHLORIET	
BIJTENDE SODA	
BIJTENDE POTAS	
WATERSTOFFEROXIDE	
NATUURLIJKE PLANTENEXTRACTEN	
CITROENZUUR, PERAZIJNZUUR, MIERENZUUR, MELKZUUR, OXAALZUUR EN AZIJNZUUR	
ALCOHOL	
SALPETERZUUR	ALLEEN VOOR DE REINIGING VAN DRUPPELAARS IN KASSEN
FORMALDEHYDE	ALLEEN BIJ HET ONTSMETTEN VAN ENTRUIMTEN VOOR PADDESTOELEN
NATRIUMCARBONAAT	
CHLORAMINE-T	
SULFIET	ALLEEN VOOR HET REINIGEN VAN PLUKGEREEDSCHAP EN OPSLAGRUIMTE VOOR DRUIVEN
FLUORVERBINDINGEN	ALLEEN VOOR DE REINIGING VAN GLAS IN LEGE KASSEN
MIDDELEN DIE DOOR DE PLANTENZIEKTEKUNDIGE DIENST ZIJN VERPLICHT VOOR DE REINIGING VAN PRODUCTIELOCATIES IN GEVAL VAN BESMETTING MET QUARANTAINORGANISMEN	

Eigen verklaring

Document voor biologische en in-omschakelingsproducten
(artikel 31 van verordening 889/2008)
Alleen voor gebruik in Nederland

Leverancier (=Skal geregistreerde)	
Naam	
Adres	
Skalnummer	
Codenummer Skal	NL-BIO-01

Verzender (indien verschillend van leverancier)	
Naam	
Adres	
Skalnummer	

Afnemer	
Naam	
Adres	
Skalnummer (eventueel)	

Ontvanger (indien verschillend van afnemer)	
Naam	
Adres	
Skalnummer (eventueel)	

Product	
Categorie (slechts één categorie kan aangekruist zijn)	
☐ biologisch product	
☐ in de periode van omschakeling naar de biologische landbouw verkregen product	
Naam	
Merktekens (nummers die de partij identificeren) (3)	
Aantal/ hoeveelheid	
Gewicht/ volume	
Nummer vrachtbrief of CMR	

Verklaring		
Hierbij verklaart de leverancier dat hij verantwoordelijk is voor de vermelde partij en dat deze partij voldoet aan voorwaarden zoals vastgelegd in Verordening 834/2007 en Verordening 889/2008 of in de Skal-Normen.		
Plaats	Datum	Handtekening leverancier

VOORBEELD ETIKET**Biologische vruchtenyoghurt**

Ten minste houdbaar tot: 01-12-2014

NL-BIO-01

EU Landbouw

Ingrediënten: melk*, zuursel en vruchtenmengsel*

*=van biologische oorsprong

Zuivelboerderij X

Apeldoorn

VOORBEELD KISTKAARTJE

Dit is verplicht:

<p>Fruiteeltbedrijf X Amersfoort</p> <p>Biologische appels NL-BIO-01</p>
--

Dit is gewenst:

